

ממערכות ורדן וסדאן -

אל מבצעי קוריאה

אליו לוחמיהם של שני הצבאות שבחזית קוריאה — יש בו כדי לבטא את אותה הת-

פתחות הדברים אשר ניתן לראותה במהלכה של כל מלחמה, בשלביה המוליכים מן הראשית אל מבצעה המסיימים; התפתחות, אשר נתבלטה במיוחד במהלכן של שתי מלחמות העולם, וזו תמציתה: — מרידן חק עצום מפריד בין הלוחם למודד-המלחמה לבין זה אשר הוטל ל"טבילת האש" זו הפעם הראשונה. אלא שכל שהמבצעים מתמשכים, כן הולך ומתקרב אהדי עריכם של היריבים. הקרבות הראשונים שבשתי מלחמות העולם, בהם התיצבו זה

המאמר הניתן להלן, מפרייטו של הסופר הצרפתי הנודע בסוגיות צבא וחיל-אוויר, קמיל רודן, שתי פנים לו: בדיקת החזיונות האקטואליים, המתבלשים והולכים בחזית הקרבות הנוכחית שבקוריאה, תוך נסיון לרדת לעומק משמעותם — מזה; ומבט היסטורי כלפי העבר, לצורך ניתוח הלקח משתי מלחמות העולם, ושימוש בו, כבאמת מידה מסוימת להערכת חזיונות הקרב האקטואליים הנ"ל — מזה. שתי מגמותיו אלו גם יחד — ענין בהן; וטעם מספיק לעיון במאמר ע"י כל מפקד שומר מחשבה צבאית מתדשת. אמנם, כמה וכמה הגדרות שבמאמר — ניתן לחלוק עליהן; כי לצורך ההבלטה והליבון המכסימליים של ההנחות אשר קובע בעל המאמר, יש והוא נזקק להדגשת יתר, העשויה לטשטש כל-שהוא גורמים אחרים, החשובים אף הם. אולם, אף הטענות המופרזות קמעה שבמאמר — יש בהן כדי לאלץ ולעורר מחשבות.

"ורדן" ו"סדאן" — הם סמלים היסטוריים-צבאיים החזרו טיים על לוח"בה של צרפת. ורדן, זו של 1916, כמוה כמסורת עמידה הירואית, נואשת, בסיסמה המנצחת: "עבורד-לאייעברו כאן". וסדאן — זו שכבר ב"1870 נתקשר שמה במזכרת הכניעה והשבר — הריהי עדות חזק, מאז 1940, להבקעת חזית-המגן ע"י אויב שהשכיל להדביר את צבא-המולדת. אכן, במאמרו זה מנסה ק. רודן לעשות שתיים אלו גם סמלים של שיטות ביצור שונות (ולכאורה — מנוגדות) ושל טיפוסים מלחמתיים מגוונים. כאמור, משמשות כאן לסירוגין ראיות מן העבר ודוגמאות הלקוחות מחזית קוריאה של ימינו אלה, ואת לקחו מכון המחבר אל ימים אלה ואל ימים-יבוא.

מזה כ-3 שנה, מאז נתעצבה החזית בקוריאה, התבלטו במלחמה שבחצי-האי שתי

תכונות, הנראות ודאי כמהפכניות למדי; על כל-פנים ודאי שתראנה כך לאלה אשר לפי מבצעה-המסיימים של מלחמה"ע ה"שניה, ניסו לשפוט מה צורה תהיה למלחמות העתיד.

עת מאורעות 1945 נראו לנו כשיא נצחוני של הלוחם אשר פועלת למענו חרושת-המלחמה רבת העצמה ביותר — הרי המאורעות האחרונים בקוריאה מראים לנו לעומת זאת חיל-צבא אסייתי, המסתפק במינימום של ציוד, כשיהוא מחזיק מעמד בפני עתיר-הציוד שבצבאות המערב, ובול-

מו. בעוד יקרות-המחיר ביותר שבמערכות ביצוריות הקבע — החל ב"קרמלינו" וגמור ב"קוריגפריד" — הודברו ללא קושי רציני, הרי מערכת ביצורית-שדה פשוטה עוצרת כיום את הטנקים, חיל התותחנים והאוויריה של צבא האומות-המאוחדות, אשר לרשותו סוגי תחמושת בכמויות אשר דומה כי הן בלתי-מוגבלות. האם אפשרי, לאור לקחן של שתי מלחמות העולם, לבאר מאורעות אלה, הנראים כפרדוקסליים?

כות-אדם וציוד: —

שויון-הערך, במידה פחותה או יתרה, אשר הגיעו

למול זה יריבים שאינם למודי-מלחמה, היו מזכים ביתרון את הצבא בעל ההכנה הטובה יותר. ודאי שאין לערער על מציאותה של תכונה זו אצל צבא-גרמניה משנת 1914, אשר מחץ את הצרפתים ליד שארלרוא ואת הרוסים ליד טננברג (מערכת שארלרוא — נצחון-התקפה גרמני, בסמוך לגבול בלגיה וצרפת בסוף אבגוסט 1914; מערכת טננברג — נצחון-הגנה גרמני במזרח פרוסיה, ג"כ בארץ תם הימים — המערכת). ולא אצל ה"רמאכט" משנת 1939, אשר בשבילו לא היתה פולין אלא בגדר

בליעה גסה אחת. והרי אותה עליונות שבהכנה, היא המבארת את ההצלחות הפיניות בהתמודדות עם הצבא האדום בראשית החורף 1939-1940. אולם את ביאור הצלחותיו של ה"ורמאכט" שבאו לאחר מכן, ב-1940 וב-1941, ניתן למצוא, בפשטות, בעליונות הלוחם — אשר הפך, במשך מסעות המלחמה הקודמים, ללמוד-קרב — על פני יריבו, אשר נתקל בפועל באש זו הפעם הראשונה; וזאת, מבלי שיהא צורך להעלות כאן את הטענה על הנחיתות-בחימוש — טענה, אשר אפשר היה, לפחות, לחלוק עליה, ואשר מכל מקום לא היתה לה החשיבות שמקובל ליחס לה.*

מערכת ורדן (1916/II-XII) היתה המפגן הבולט ביותר ליכולת עוצרת-היריב אשר ללוחמים למודי הקרב, שמפקדיהם גוזרים עליהם לעמוד ולא לסגת, ואפילו ייהרגו במקומם — וכשבידי הפיקוד ישנה האפשרות למלא את מקום האבדות שבשורותיהם. במערכת ורדן הגיעו הלוחם הצרפתי והגרמני לידי שיוויון-ערך; הם קנו לעצמם במידה שווה את ה"טכניקה" של לחימה; העליונות בארטילריה הכבדה היתה מלכתחילה לצבא הגרמני, היות ותכנונית הייצור הצרפתי, אשר הוחל בהן בשלהי 1914, לא הגיעו אלא באמצע שנת 1916 לידי מתן תוצאות של-מש — בכמויות הגדולות; ואילו בשלהי המלחמה הגיע יחס זה שבין שני הצבאות לידי הפוכו. אולם השליטה על כמות רבה יותר — או פחותה — של ציוד-מלחמה כבד, אף כי השפיעה על אבידותיו של צד זה או צד אחר, לא היה בה בכל זאת כדי לשנות את מהותה של התוצאה. חיל-הצבא הצרפתי סירב, למכתחילה, לפנות את הדרך בפני יתרון עצמת-הציוד הגרמני. הוא קיבל על עצמו דין אבדות כבדות משל יריבו; ואילו חיל-הצבא הגרמני נרתע לבסוף מפני עצמת-הציוד של צבא הצרפתי — על מנת להעתיק את דגש מאמצו התוקפני, או ההגנתי, לעבר נקודות אחרות בחזית, אשר נראו כמבטיחות-שכר יותר.

משום מה התמוטט חיל-הצבא הצרפתי ליד סדאן? ** ההסבר הנפוץ ביותר כיום הנו זה, כי ע"י "זרם-גועש ממוכן", של דיביוזיות-שריון וטייסות-

* הביטוי "למוד-קרב" (או "למוד-מלחמה") בא כאן לתרגם את המושג הצרפתי "Aguerrerie" ("מי שכבר הורגל במלחמה"), או את המושג הרוסי של Обстреленный ("מי שכבר היה תחת אש").

** כאן, כבמקומות אחרים במאמר זה, כונת המחבר הנה לא לכניעתו של צבא-צרפת וקיסר-צרפת ליד סדאן, בסתיו 1870 — כי אם לפריצה העמוקה שהובקעה ע"י ההסתערות הגרמנית במערך-המגן הצרפתי על הנחר מז (מאט), בסמוך לסדאן, במחצית מאי 1940.

אוידיה גרמניות — נגרלפו כאן יחידות צרפתיות החמושות בציוד שמוצאן משנת 1918. כן מוסיפים לצרף לכאן את השגיאה, אשר תולים בצוארי הפיקוד: שהפקיד את ההגנה על הנקודה החיונית שבת-זיתו בידי דיביוזיות-מילואים, "דיביוזיות מסדרה ב'", שבהן היו הן הגיסות והן סגל-הפיקוד מורכבים בחלקם הגדול מאנשי-עתודה — ובאותו זמן עצמו הטיל את הטובות שבדיביוזיות שלו, אל תוך בלגיה, אף אחד מהסברים אלה אין לו על מה לסמוך. דיביוזיות-הפלוגתא השונים, שבאו בעקבות המלחמה, הוכיחו כי חיל-הצבא הצרפתי, אף אם לא היתה לצדו אוידיה שניתן היה להשוותה לו, לופט-ואפה" הגרמנית, הרי עמדו לרשותו טנקים באותו מספר כאשר לו, "ורמאכט", והרי, בעצם, לא היה הכרחי בנסיונו, המאוחר יותר, של הצבא הסיני-הקוריאני — בשביל שנגלה את העובדה כי אין המתגונן חייב להיות דווקא בעל טנקים ומטוסים למען יעצור הסתערות טנקים ומטוסים. ההתנגדות אשר קיימה הבריגדה הצרפתית של גנרל קניג בעמדותיה שליד ביר-חכים במדבר-לוב, משך שבועות אחדים * בהד-

* למעשה — מהבוקר של 2 ביוני 1942 — ועד לשעות הלילה של 10-11 ב. התקפות-שריון, כלפי עמדות-המגן שבמערך ביר-חכים, לא בוצעו כלל — כי לדביוזיות, רומל עצמו, בשדות-מוקשים אלה, הורעים מעווי-התנגדויות, לא היתה אפשרות כל הפעלה של שריונים — והכוחות שהופעלו היו: רגלים, מהנדסים-שדה, אש מקלעים ומרגמות לרוב, הרעשה ארטילרית — בציורף התקפות תכופות מן האויר (1300 "גיות" ב-9 ימים), אכן, כנגד העדרם של מטוסים בתוך המתחם-המגן של ביר-חכים עצמה — שקול היה הסיוע האוירי הרב, שמוחים לא כיכ גדולים, אשר הביאו, למשל, לידי כך שביום אחד הופל מעל ביר-חכים, ע"י חיל-האויר המלכותי, כמעט 40 מפציצי-הצלילה הגרמניים אשר תקפו... מצבם של הצרפתים, מגיניה האמיצים של ביר-חכים, היה כמובן קשה מזה של הכוחות שבחזית צרפת בשעתם, כיון שבעמדתם המבודדת שבמדבר לוב הם היו מכוונים כיתור שלם; עם זאת אין לשכוח כי בסמוך להם פעלו כוחות בריטיים משוריינים וממונעים גדולים מאוד — ולעבר האלה, לבסוף, פרץ לעצמו דרך עיקרו של חיל-המצב ריב-הגבורה. אכן, ברור הוא, כי היסוד לפרשת-ההגנה בלתי-שכיחה זו היה הביצור השיטתי העצום שהושקע במקום (נוסף על מצודת-המרכה, ומבנים אחרים, אלה ומאותם — מוצבי-קרב, לחיל-הרגלים ולכלי-הנשק הכבדים) — והמיקוש רחב-ההיקף והצפוף, שנערך, "ביד-נדיבה"; וכן שפע כלי-הזון הבינוניים והכבדים (אבטומטיים, תחלילי-מסלול או ג.ס.), ומלאי התחמושת המפמיע, מובן, כי בלי הרוח-הנכונה — לא היה גם באלה, לבדם, כדי מתן כוח-מידה במבחן פיסי ונפשי כה חמור.

יצוין, דרך-אגב, כי אף סיכום נסיונות-קוריאנה, על פני שתי שנות המלחמה, אינו מעיד כלל על כך כי אחד משני הצדדים יוכל, או יהיה מוכן, לותר לאורך-ימים על מציאות כוח-אוייר משלו; והערכותיהם של מפקדי-האויר האמריקאיים לעצמנו של ה"צפוף" באויר הנו מאל-פות מאוד. בעצם, ניתן לומר זאת גם על כוחות-השריון — על כל פנים, בחזית עתודה, המוכנה, לעת מצוא; ומוקדם, על כן, לאסיק מסקנות כוללות ופסקניות-מדוי-

של הצבא-האדום בטנקים. כבר היה לו אותו טנק "T 34", אשר זכה להצטינות עם ראשית מבצעי קוריאה ואשר נחשב, עד היום הזה, כאחד הטובים שבעולם. הארמיה-המשורית של פון-קליסט, אשר היתה את ה"חדד" הקדומני של קבוצת-הארמיות הדרומית, שבפיקודו של פון-רונדשטדט, לא מנתה אלא 600 טנקים בלבד. ואילו קבוצת-הארמיות של בודיוני, אשר עמדה לעומתה — היו לרשותה 2600 טנקים*.) גם בשטח האוויריה, היתה העליונות המסיפרית (אם לא האיכותית) — לברית-המועצות.

מפלותיו של הצבא-האדום, בראשיתו של מסע-המלחמה, היו מפלותיו של צבא אשר רק כמה מהדירביונות שלו השתתפו, שנתים לפני כן (ביתר-דיק — שנה ושלושה חדשים — המ. ע. ר.), במסע-המלחמה בפיןלנד — בו בזמן שה"ורמאכט" נעזר מ"שיעורי-ההתאמנות" שהיו לו, במהלך שלושת מסעי-המלחמה שעשה בפולין, במערב ובבלקנים. ואילו הצלחותיו של הצבא-האדום לפני מוסקבה — לאחר שכבר הפסיד טנקים ומטוסים לרבבות, שאבדו לו מאז ראשית מסע-המלחמה — היו הצלחותיו של צבא שהפך למוד-קרבות ע"י כשלונות-הפתחה שלו. אנו נניח עתה לשאלה (אשר אמנם אינה חסרה ענין) מי בעצם, — האם הגייסות, או הפיקוד — הנו המפיק את מיטב התועלת מתהליך זה של ההרגלה-בקרוב; הנטיה המתעוררת היא להצביע דוקא על השני שבהם. ודאי שהלוחם של סדאן נתערער בפני הפצצות מן-האוויר אשר לא היו אדירות ביותר, לעומת ההרעשות שבפניהן החזיק מעמד הלוחם של ורדן. אולם עיקר העוקץ במנת "מול-הביש" שנפלה בחלקו של גנרל גמלאן במערכת סדאן 1940, היה זה שהוואדיין לא הספיק אז להפסיד, באיוו, "מערכת-שארל-רוא"*, את אותם חמש מאות אלף האיש אשר קרבנם הקדום הוא שהורה לג'ופר ב"1914 כיצד אפשר יהיה אח"כ להתאושש במערכה שעל גהר המארגנה — ולהחזיק מעמד ליד ורדן. לא יעלה על דעת איש להוכיח על כך את המנצח על המארגנה; ובעוד לו הספיקו חודש אחד של נסיונות חמורים ו-500 אלף איש — היו זקוקים הרוסים, בשנת 1941, ל-4 חודשים

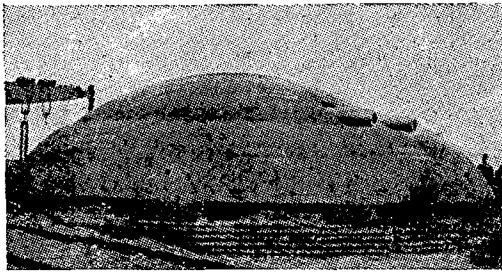
* אכן, יש לציין כי רק מיעוטם של אלה היו "T 34" או הטנקים הכבדים "K.B." ("קלים וורשילוב"); ואילו רובם לא הגיע לידי רמת הטנק הגרמני "סימן 4". * שארלרוא — עיר בדרום בלגיה-התיכונה, סמוך לגבול צרפת. מקום התנגשויות-הדמים (אבנוסט 1914) בין האגף הימני של צבא-גרמניה, המתקדם במהירות דרך בלגיה, לבין הכוחות הצרפתיים אשר ניסו להוות חזית על פני הגבול הצרפתי ובתוך בלגיה עצמה. מאז ההכרעה השלילית בסביבת שארלרוא, לא חדל הצבא הצרפתי מלסגת — עד הגיעו, בסוף השבוע הראשון בספטמבר, אל גדות הנהר מרנה. — המ. ע. ר.

פה — בלי טנקים ומטוסים, עם אותו חימוש עצמו כבשנת 1940 — את הסתערויות החוזרות הנשנות של דיביויות-השריון והאוויריה האיטלקיות-הגרמניות שבלוב — היא ששימשה מפגן לכך כבר החל מ-1942. רמת-האיכות הנחותה, אשר מיחסים אותה לדיביויות שנמצאו בחזית סדאן, אין בה כדי מתן עילה להמתנות שם אשר תהיה טובה מן ההסבר הכלול בטענה על נחיתות-ב-חימוש. האם ניתן כלל לשער כי אותן מאה הדיביויות אשר היטלר הטילן להסתערות על פני חזית-המערב לא כללו בתוכן מן היחידות החדשות, שהוקמו לא מזמן, ואשר לא היה להן היתרון של התאמנות, מבעוד זמני שלום. בניהולם של קצינים, אנשי-המקצוע הצבאי, בתוך הקסרקטינים הגרמניים? והדיביויות הצרפתיות הותיקות, אשר נחשבו על העידית שבצבא — האם הן, בפעולותיהן התוקפניות (ואח"כ — באלו ההגנות), שבבלגיה וליד דיונקארק, כלום נהגו הן באורח טוב יותר מאלו אשר נגרפו ליד סדאן**?)

רק ביאור אחד, והוא בלבד, הולם את פרשת סדאן: כאן נמחץ צבא, אשר פיקודו החזיק אותו, במשך שמונה חדשים של "מלחמה-לא-מלחמה", מחוץ לכל מגע-קרב רציני — ע"י חיל-צבא אשר הספיק לקבל את "שיעור-ההתאמנות" של מסע-פולין.

היתרון שבביאור זה הנו גם בכך, כי תוקפו יפה גם לגבי המאורעות בחזית-המזרח, אלה שהתרחשו שם ביוני 1941 ולאחר מכן, כשם שהנו יפה לגבי אלה שאירעו בחזית המערב ב-1940. כיום אי-אפשר כלל לטעון עוד טענת נחיתות (איכותית או מספרית)

* כאן אמנם מגלה המחבר נקודת-תורפה במבנה הנ"כ: קחו: ידוע למדי, שבצבאות המכנה הגרמני הפורץ נעו אמנם דיביויות לא-מעטות אשר רמת אימונן (והחימושן) ספק אם עלו על אלו של דיביויות-המילואים הצרפתיות; אולם ידוע לא פחות מזה, ובדואות של דיוק, כי את להב-החנית המבכיע, אשר מחץ במגיני-קו-המאז ליד סדאן, היוו מיטב הדיביויות המשוריות (על רגימנטים הקלעים שבהן, מבשריו של "חיל-הרגלים המשורין") והרגליות של הצבא הגרמני — ואילו האחרות עברו כבר דרך הפירצה שהוכנה ב-שילון מראש — המער. ** גם כאן נראה שהמחבר מגדיש את סאת רצון הוכחת טענתו, בהתעלמו מן העובדה הידועה כי לאחר ימי הפירצה הראשונים, מדרום לה (מעבר סדאן והלאה), נמצאו הדיביויות הצרפתיות שבבלגיה במצב, הרגיש כל-כך, של צבא אשר "הוקף", ש"עורפו נתחשף", ועורקי-העורף שלו — נותקו. במצב של נסיגה כזו, לנוכח האנדרלמוסיה שהשתלטה בעורפו הישר של הצבא לאורך חזית המעמיק-החולץ של ההבקעה הגרמנית המשורית — קשה למתוח הקבלות בין הדיביויות המנותקות ככה לבין אלו שצריכות היו לקבל פני התקפה חזיתית. ליד סדאן, עם זאת השפיעה, כמובן, עובדת היותן "בלתי-טבולות באש" השפעה רבה על כושר עמידתן-במבחן של הדיביויות הצרפתיות — אלו ואלו. המ. ע. ר.

כפת'השריון של צריח־מסתובב לשני תותחים בני 24 ס"מ במבצר, ערב מלחמ"ע הראשונה

פרדוכסלי יותר מהצלחתם של ביצורי־השדה ליד ורדן — ומכשולן ביצורי־הקבע ליד סדאן. כיצד יכול היה לקרות שמערך־ביצורים מאורגן, אשר לגביו מצוי היה כל הזמן הדרוש כדי לחקור מראש את אורח המיקום הרצוי והתכליתי ביותר, ואשר נבנה בידי מומחים, בחמרים המתאימים לכך ביותר — כיצד נתגלה הוא כנחות לעומת מעשה־„אילתור“, מניה־ביה, אשר בוצע בחפזון, באמצעים שנזדמנו אל היד?

ביאורו של הדבר ע"י טיבם של הגייסות שנלחמו ב־1916 וב־1940 אין בו יותר מאשר הארת בחינה אחת של השאלה בלבד. כי כשם שקורמאג'ינו איננו ביצורי־הקבע היחיד אשר נפל בנופלים במהלך שתי מלחמות העולם, כן ורדן איננה הדוגמה היחידה למערכי ביצורי־השדה אשר עמדו בהתנגדותם עד הסוף. ליאג' ונאמיר (הבלגיות) ומופאג' (הצרפתית) נלכדו ב־1914 באותה קלות שבה נלכדו כל ה„קוים“ המבוצרים, ועד ל„קרויגפריד“ בכלל*). בתקופת השנים מ־1939 עד 1945. ואילו העמדות אשר אמנם החזיקו מעמד — הרי היו אלו חפירות־הקלעים שעל נהר איואר (בקצה הפינה הדרום־מערבית של בלגיה, בגבול צרפת**), שליד מורטהום („האדם המת“ — גבעה מצפון־מערב לורדן, מרכז התנגד שויות־דמים עיקשות) או שבארץ־פלנדריה, מ־1914 ועד 1918 — וכן אלו של ביר־הכים — או המערות, שהתקנו לכך, של סטלינגרד וקאסינו, — ב־1942, 1943, 1944.

מתוך רצון להמלט מן הפרדוכסלי שבדבר, מת־עוררת הנטיה להצביע, בכל הזדמנות, על התערובת שנתערבבו אהרדי (בסוגיות ורדן וסדאן כאחד — המער.) ביצורי־הקבע בביצורי־השדה; להדגיש

* לדעת הגנ' בראדלי לא עלה הדבר בקלות. —
** הכתיב הוא Yser — למנוע ערוב־פרשיות בנהר שבחבלי הדופינה והסאבייה — ובגבול צרפת ואיטליה — המער.

(למען הדיוק — למעלה מ־5 חודשים — המער.) ולכמה מיליונים של אבידות, כדי להגיע לתוצאה דומה.

משנהיה מוכנים לקבל ביאור זה למאורעות אשר צינו את שתי מלחמות־העולם — שוב לא יהיה קושי בהסברת אותם מאורעות אשר הפתיעונו בקור־ריאה. על שום־מה התמוטט צבא־הדרום בפני צבא־צפון אשר מלכתחילה לא עלה עליו מבחינה מספרית? בראש וראשונה — תודות לגרעין ותיקי־המלחמה הקוריאנים אצל הצפוניים, אשר ניתנה להם ההזדמנות לרכוש את „שיעורי־ההתאמלות“ שלהם במהלכה של מלחמת־האזרחים הסינית — ולא משום שרוסיה נהגה נדיבות־לב רבה יותר בהענקת טנקים לשלטון שבצפון־קוריאה, מכפי שעשה הנשיא טרומן לגבי צבאו של סינגמ־רי.

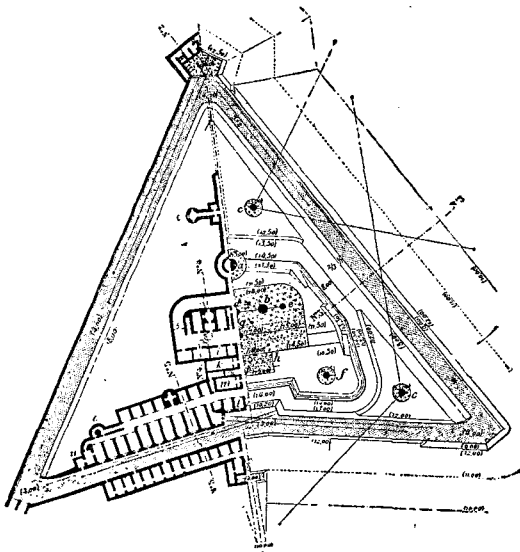
מדוע סבל הצבא האמריקאי, אשר הוטל כמה שבועות לאחר מכן למערכה, מספר כזה של כשלונות על אף עליונותו העצומה בארטילריה ובמטוסים — ואפילו בתקופה בה כבר הוחזר כלשהו השויון המספרי? לא קרה כן אלא משום שצבא זה היה זקוק למספר חדשים כדי ללמוד כיצד להלחם, וכדי שגדוד לא יהיה כולר־פליאה למראה העובדה שכותר — מאחר שסירור הצטמצם כדי טיול בגייפ על פני דרך־הרים — ולא משום שהטנק „שרמן“ היה נחות לעומת „T 34“, או שטנק פעולתה של ה„בזוקה“ היה בלתי־מספיק.

ומדוע מהוה היום הצבא הסיני־קוריאני, אחרי שכמה התקפות יקרות־מחיר, באביב 1951, הביאוהו מדי פעם בחזרה אל מערך־עמדות הנמצא במקצת מאחורי עמדות־המוצא שלו — מעין מחסום בפני צבאות האו"ם, שאין לעברו? כדבר הזה קרה משום שגם הוא עצמו היה זקוק לחדשים. מספר למען יוכל לסגל דרכי לחימתו אל יריב המצויד בטנקים ומטוסים בשפע.

אולם לאחר שחלו תהליכי־התקדמות אלה, מן הצד האחד ומן הצד שכנגד, מוצאים שני היריבים את עצמם מוצגים שוב זה מול זה במצב הדומה למצבם של לוחמי ורדן וסטאלינגרד בשעתם: — חסרי יכולת, אלה כאלה, להשיג את ההכרעה — עם ציוד ובלעדיו — מבלי אבידות כאלו בכוח־האדם, אשר תהינה, הפעם עכ"פ, חורגות ממידת־הענין אשר „עולם־המערב“ ו„עולם־המזרח“, כאחד, מיחסים אותה למלחמה שהנה מלחמה־שנית.

ביצור: —

לאור המבט הראשון, אין לך דבר אשר ייראה

מצודה בלגית אופיינית, ממערכת הביצור על הנהר מאס, ערב מלחמת הראשונה. המצודה — „אחידה“: היא מצרפת בתוכה את סוללות השריון של התותחים ואת ה„קזמטים“ לחיל הרגלים

אשר לאויב הראשי*). נפילתה, בסופו של דבר, של מצודה זו — אשר היה המבנה המבוצר היחיד שהגנו עליו הגנה אמיתית — אין בה כדי לגרוע כלל ממידת הדיוק שבכללה של תמונה זו. לעומת זאת, הרי „קרמאגינו“ — ואפילו בחלקו ש„הומשך“, בשנים מ'1935 ל'1939, בין נהר המאז לים — היה טיפוס מובהק של ביצורי-קבע. ההבדל

* לעומת זאת מענינת עדותו של מפקד הפלוגה הגרמנית (קפ. פון בראנדיס) אשר כבשה את מצודת דואור מון — כי אף לאחר זאת, כבר ביום הרביעי של התקפת ההפתעה הגרמנית, „בכל השטח שבין דואומון לסויל ולטאזאן לא נראה חייל צרפתי“. האם יתכן כן לדבר על „ביצורי-שדה“ שעצרו את הגרמנים? גנ. מנגאן הצרפתי תיאר בשעתו, עד כמה חשופה מכל כוח היתה גזרת-המזרח של מערך-ורדן — ומכאן גם המפתח להבנת מסיבות כיבושה של מצודת-דואומון. אין צורך לומר שהדברים נשתנו עד מאוד במהלך חדשי ההיאבקות. אלא, שגם כאן יפה הכלל, כי אין זה מן הראוי לנסות להוכיח יותר מן הנדרש.

יתכן כי תהיה כאן במקומה ציטטה קצרה מסקירתו של הקפ' לידל הארט על מלחמת הראשונה: — „מלכתחילה נהגו הצרפתים בדרך אשר סייעה בידי תכניותיו של פון-פאלקנהיין. הגם שענף-המודיעין שבמפי קדה-הראשית הצרפתית השמיע אזוהרה מוקדמת בענין הכנות הגרמנים, היה ענף-המבצעים כה מלא-וגדוש בתכ-ניות-והוא להתקפה עד אשר „אזוני לא שמעו“ את האזהרה. ועוד: נפילת מבצרים בלגיים ורוסיים בנקל — הביאה לידי הדעה, שהיתה נפוצה אז, כי המבצרים הנם דבר שנתישן; וגופר, בשכנועו את ממשלת צרפת להוריד את ורדן ממעמד של מבצר, חשף אותה מתחתים וגייסות. במצודות לא השתמשו תחילה אלא כמבצרים בלבד; וקווי החפירות, אשר תפסו את מקומן, לא הלמו את תעודתם ומצב-הביצור שלהם היה בכל רע. ובכל זאת — הרי לאחר שמונה חדשי הרעשה, לא נפגעו המצודות...“

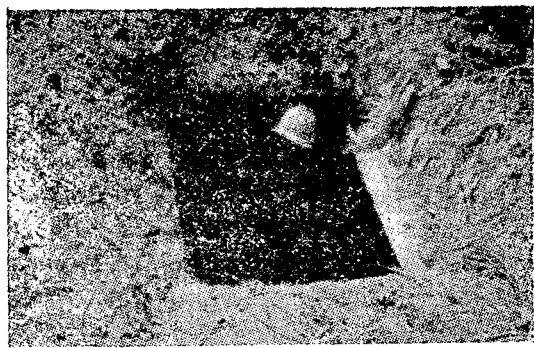
את התפקיד שמילאו מצודותיה של ורדן*, או את חולשתו של „קרההמשך“ אשר ל„קרמאגינו“, — זה שבין הנהר מאז והים. אולם, לרוע המזל, אי-אפשר לבסס הנחה זו.

ורדן הגנה המפגן המזהיר ביותר, בתקופה שבין 1914-1918, להצלחתם של ביצורי-השדה. מצודותיה של ורדן שימשו כמחסני הציוה, כמבנים-בצורים שהכילו את נקודות-הפיקוד, — אולם כלל לא כמקור מות להצבתם של גורמי-האש אשר לחיל הרגלים או לארטילריה. הדבר אשר עצר את לחץ-ההסתערות הגרמני היה: חפירות-הקלעים, שנבנו מחוץ למצודות; המקלעים, שהוצבו בשוחות-הפגזים; הכפרים, שהותאמו לכך (כגון פלארי, שסימנה את התחום האחרון להתקדמות הגרמנים) — באם רק ניתן לכנות בשם זה, של „כפר שהותאם לכך“, את אותם שרידי-המעט של חורבות-אבנים, אשר שיוו למוצב האמור גון שונה במקצת מזה של השדות הסמוכים. הדוגמה הנאה ביותר למהותה של ורדן — ניתן לגלותה ממעשה כיבושה של מצודת דואומון, ב'25 בפברואר 1916: הגרמנים הופתעו במצאם שם, בתור כלל מגיניה של המצודה, קצת למעלה מתריסר חיילים של ה„צבא הטריטוריאלי“**, בלתי-מוזינים, שנשלחו לתפקידי עבודה באותה גזרה — ובחור במקום זה כבמשכן לעצמם, על מנת לבשל בו את מזונם. דבר זה לא מנע אמנם את הנסיך יורש-העצר הגרמני (***) להודיע למחרת היום, בהודעת נצחון מיוחדת, כי גייסותיו זה אך לכדו „את האבך הראשה הצפון-מזרחית של המבצר רב-העצמה ביותר

* המלה „מצודה“ נקוטה כאן כציון ל„פורט“ — במובן של אותה צורת ביצורי-קבע אשר נתקבלה, במקום המבצרים מימים עברו, בתקופת עשרות השנים אשר קדמה למלחמת-העולם הראשונה. גם „צורת ביצור זו התרכזה, בעיקרה, מסביב לערים; אלא שבשים לב לטוכם, ולכותם ההרסני, של כלי-הארטילריה החדשים יותר — באה, במקום חגורת-החומה העירונית מניא, מערכת מצודות — נפרדות זו מזו, ברוחים של קילומטרים מועטים, שהוקמו במרחק ניכר יחסית מן העיר עצמה, ולרוב — פחות או יותר בצורת מעגל, כל מצודה כזאת, אשר נבנתה אכן ובטון מוצקים, היתה נתונה בחלקה היכר בתוך האדמה, אולם עם זאת נמצאו רוב סוללותיה במבני-מגן שעל פני הקרקע, וכן החלל או השימוש ב„כני פות“-שריון מעל לעמדות התותחים. לרוב כוונו המצודות לשליטה על מסילות-ברזל, כבישים, נהרות וכיוצא, המהר וים עורקי-גישה אל המערך-המוגן או עורקי-הנועה איס-טרטגיים אשר הוטל על אותו מערך לחלוש עליהם.

** „הצבא הטריטוריאלי“ בצרפת לא היה דומה לזה שבאנגליה (המתנדב-המיליציוני) — כי אם היו אלה, פשוט, בני הגיל הגבוה — המוגבלים-ביכולת הפיסית והלוחמת — בצבא המגויס; אנשיו היוו יחידות ודיביות בפני עצמן, אך לעתים קרובות הופעלו בתפקידי עבודה, חפירת עמדות, החזקת כבישים בחזית וכיוצא.

*** אשר נחשב למצביאה של הארמיה החמישית, ואח"כ גם של כל קבוצת-הארמיות הגרמנית שפעלה בחזית ורדן.

חבת „בונקר“ זו, במדרון קדמי הובטחה כיאות; פגזים שהתפוצצו ממשי לידה, גרמו לה נזק מועט בלבד.

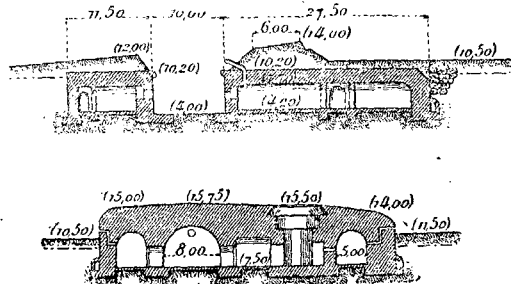
האשנב של עמדת מרגמה במדרון האחורי כ־25 רגל מן הרס, הנפתח מחפירה מכוסה חצפה.

שנים עוררה את רגשי ההתפעלות של האורחים המבקרים ב„קו“.

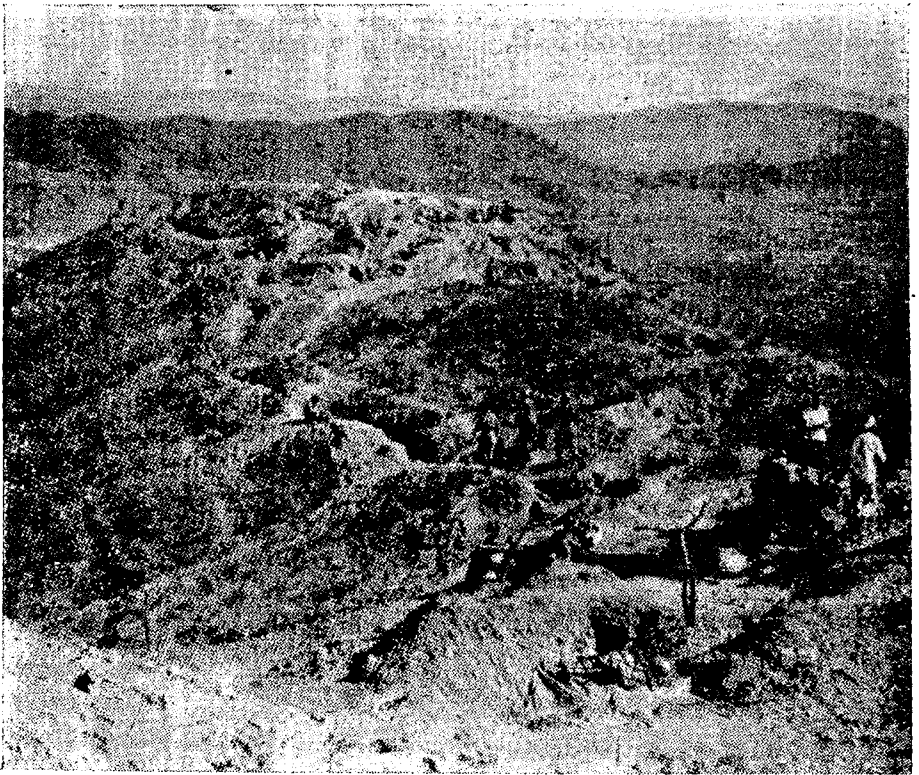
ב־15 במאי 1940 החליט הפיקוד הגרמני ללכוד את המצודה על מנת שניתן יהיה להחזיק החזקה איתה ובוטחת יותר ב„כתף“ המזרחית של גורת ההבקעה שליד סדאן — וכפי שמתקבל מאוד על הדעת, גם על מנת ליכות בהישג רב־רושם על ידי כיבוש המזח המערבי הלזה של „קורמאג'ינו“ האמתית. המשימה הופקדה בידי דיביזיית־הרגלים ה־71 עם הארטילריה־הדיביזיונית שלה ובסיועם של הוביצרים כבדים. בני הקוטר של 210 מ"מ, מארטילרית־הקורפוס. האמת ניתנה להאמר כי פעולה זו עמדה כבר, בעצם, להכשל. הגרמנים לא הביאו כלל חשבו נותיהם את מגיניו של כפר סמוך, שנמנו על „מוד מניהן“ של יחידות־הגנת־מבצרים, אשר אותם פיזרו בשטחי־הרוחים שבין הביצורים הגדולים כדי להכביד על הגישה אל הללו. מגינים אלה החזיקו במשך

יחיד — והוא היה דוקא מאוד לטובתן של העמדות אשר גיבנו לאחרונה — היה בכך, שבחלקו זה של הקו נתרבה מספרם של המבנים־המבצרים הקטנים — כדוגמתו של „קורמאג'ינו“.

הנוסף על הנ"ל — על מנת לא להשאיר כל ספק שהוא לגבי מידת ערכו של „קורמאג'ינו“ האמתית — יהיה די בכך כי נזכיר כאן את תולדותיו של האחרון שבמבנים־המבצרים הגדולים אשר בו — בגדתו הימנית של גת המאז — הלא הוא מצודת לא־פארטא. והרי כאן אינה עומדת כלל שאלת ערכם ואומץ לבם של המגינים; אלה הם האנשים אשר צבא צרפת בחר בהם על מנת להנציה, ע"י הקמת מצבה, 10 שנים לאחר המעשה, את זכרם של לוחמי 1940. מצודת לא־פארטא לא היתה אחת מאלו אשר הוקמו באורח נחפו, בשנים שבין 1936 ל־1940 — בכדי להאריך, תוך הוצאות מוקטנות, את „קורמאג'ינו“ עד אל חוף הים. נהפוך הוא: — עם כיפות השריון, או הבטון, אשר לה בשביל מקלעים או זקיפ־תצפית; עם צריחיה העולים־מגיחים מתוך המעמק — ושוב שוקעים, בכוח החשמל, משחלף הצורך בהם; עם תיבות־הביטון שלה, להצבת רגלים וכלי־נשק מסייעים („קאזמטים“), לצורך ההגנה־מקורב על הגישות אל המצודה (ולאגופי־אש); — כשהכל מחובר בשני גושים, בצור־י־ביטון עד כדי עמידה אף בפני הארטילריה הכבדה ביותר אשר ניתן להעלותה על הדעת: מצויד בתחנות־חשמל, ומתקנים־מר־כזיים אחרים, תתי־קרקעיים המגלמים את המילה האחרונה של הטכניקה החדשה; ונעזר ע"י מחילות־מעבר־וקשר תתי־קרקעיות אשר שוקעו בעור מקרב; — הרי היתה מצודה זו דוקא הטיפוס המוכר הק של אותה צורת ארגון בנית־מגן אשר במשך 10

חתכים של כמה מחלקי המצודה הבלגית (ראה השרטוט בעמ' 28). מ ל מ ט ה: — גושה־הבנים המרכזי (משמאל למרכז — מסומן ב־4 מ). מ ל מ ט ה: חגורות הקזמטים בדרום־המערב, בצירוף המבנה הקדמי שמעבר לחעלה (מסומן ב־5 מ).

„גבעת 487“ —
דוגמה אופינית
של גבעת-עמדות
סינית, המבותרת
כולה ביצורי
שדה, תחפורות
כלי-הזין ותבנות
המחפה מחוברות
ע"י תעלות קשר
וחפירות קלעים.

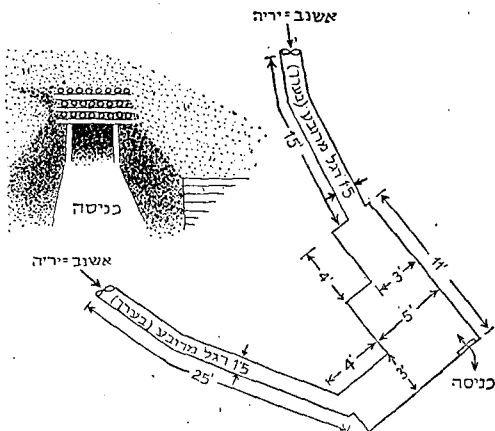
את דרכה ממבנה-עליון אחד של הביצורים אל משנהו, כשהיא חומקת-עוברת משוחתת-פגז אחת אל השניה, חסמה את מוצאי-היריה של כל כלי-הזין המוצבים במבנים אלה — והחניקה, ע"י חמירי-נפץ והטלת עשן, את 150 המגינים בתוך מקלטיהם.

על שום מה, איפוא, עוצרים ביצורי-שדה את אותו יריב אשר אינו חושש כלל בפני ביצורי-הקבע? יהיה, בעצם, צורך בקורס שלם בתורת הביצורים בשביל שניתן יהיה להראות ולהוכיח כי לא עוביו של המחפה-המבטיח הנו הגורם המכריע — כי אם מידת הפיזור, היכולת להסואה, ההפרדה בין המכשול — לאותו כלי-הזין ה„מכה“ באשו על גבי מכשול זה. התביעה לתכונות כאלו במערך כתי-ביצורים (ויהיו החמרים שישתמשו בהם כאשר יהיו) יש בה כדי להוציא פסק-דין של חובה על כל טיפוס ביצורי-הקבע אשר הוגשמו עד כה — והיא מוליכה לקראת דבר-מה אשר ימצא בקורבה רבה מאוד אל ביצורי-השדה.

נסיון קוריאה מאשר את עצמתו של הביצור ה„חפוז“, זה שהוקם לעיניו ממש של הצר עליו — ואת לקחן של שתי מלחמות-העולם אשר הוא עצמו

יותר מיומיים מעמד בתוך המערות של ויליי, אשר הותקנו במיוחד לצרכי הגנה — והתוקפים כבר החלו להיות חרדים לגבי התוצאה הסופית. אכן, תוצאה זו הובטחה להם עד מהרה. בלילה מ-18 במאי 1919 בו, יצאה פלגה של חפרים (מחלקה בלבד, באם נאמין לתיאור קינמאטוגרפי של מעשה זה, אשר הוסרט ע"י מנגנון-התעמולה הגרמני) עשתה

מענין לציין כי שלוש הדוגמאות המובאות ע"י ק. רוג'רסון ללקח-מצור ממלחמות-עברו — שאובות כולן מנסיגותיו של הצבא-הרוסי: סבסטופול שבקרים, אשר החזיקה ב-1854-55 זמן רב מעמד בפני המצור שנערך בידי הכוחות הצרפתיים-הבריטיים; פליאבנה, בצפון-מערבה של בולגריה, אשר התורכים הפכו למחנה מבוצר גדול, ובמשך חדשים מרובים הדפו ב-1877-78 את כל התקפותיו של הצבא הרוסי עליה; ופורט-ארתור, אשר חיל-המצב הרוסי שבה נותק ע"י היפנים, עם ראשית מלחמת-מנצ'וריה ב-1904, מהכוחות הרוסיים העיקריים שבצפון, אך נכנע רק לאחר מצור ממושך.

שרטוט סכמטי של דוגמת התבות הבצורות אשר נחפרו בצדה של הגבעה, כל 15 רגל למטה מפסגת הרכס. העמדות היו בלתי חדירות לאש ארטילרית; אולם היו בהן מקומות "עורים", ליד השרטוט — ציור של כניסה אל תוך התיבה (המסומנת בשרטוט, בפנית הימנית התחתונה). יחידת המידה בשרטוט — רגל (30 ס"מ).

לאורך עשרות ק"מ, אשר צבא האומות המאוחדות טרם מצא שום אמצעי בשביל לעקור מתוכם את אלה המחזיקים בהם**. לצבאות המערב ניתן בזה שעור דוגמה, אשר איפשר להם ללמוד ממנו במשך ששה חדשים הרבה — אולי יותר מאשר בכל אותן מאות השנים האחרות שבמהלכן נאלצו הם לנקוט באורח ביצוריהם על מנת לגונן על עצמם בפני עצמתו הגוברת של נשק האש.

** במקום זה מן הראוי לצטט תיאור, הניתן ע"י ק. רוג'רסון במאמר אחר משלו, שכבר נתפרסם בעברית (במחנה גליון 25, 1952):

כוחות או"ם מצאו בהתקדמותם, באזור הררי ומיוער, שוחות אישיות חצובות בסלע, בהמשכם האנכי של גושי אילנות. שוחות אלה עמדו בפני כל פגז שלא פגע בדיוק במרכז שרשיו של האילן, ונתעלמו מעיני חיילים אמריקאים שעברו לידם במרחק שלושה מטרים. ועוד: "כיצד לנהוג כלפי מרגמות של 120 מ"מ, היורות מטחים ספורים מתוך עמדות שאינן עולות בגודלן על שוחות אישיות, ואשר מפרקים אותן מיד, מסתירים אותן בחפירה עמוקה או במנהרה תת־קרקעית, וחוזרים ומציבים אותן מקץ שעות מספר במרחק 50—110 מטר ממקום הפעלתן הקודם?"

לא היה אלא חזרה על לקחן של סבסטופול*, של פליאבנה ושל פורט־ארתור.

החידוש היחיד — אין למצוא אלא בש כלול הרבה בביצוע שאליו הגיע הצבא הסיני הקוריאני. כושר ההמצאה והתחבולה הסיני מתגלה לפניך בכניסות צרות אלו; כדי זחילת איש, שנחפרו בתוך הקרקע המסולע, אנכית, במחסה של גזע־אילן, ואשר אדמת־חוליתן סולקה למרחק, והן געלמות מעין התוקף אף מרחק מטרים אחדים — או באותן תעלות וחפירות, קבורות למחצה באדמה, אשר יש והתוקף אינו מגלה בהן אפילו מעבר־כניסה כל שהוא, שיהיה רחב כדי לאפשר לו להדחק פנימה. יכולת־העבודה הבלתי־מוגבלת של לוחם בן־אסיה — נקל להכירה בהרים אלה, השורצים מנהרות שנחפרו

ציור של כניסה למחפורת בקוריאה

* ברור (לפי סדר התאריכים), שהמחבר מתכוון כאן למצור על סבסטופול ב־1854-1855. אולם ודאי שלא פחות מן הנה"ל מעניין לקח המצור השני, שצרו עליה הגרמנים, בשנת 1942; אלא שבו, כידוע, מילאו תפקיד רב, מצד המגינים, מערכות ביצוריות (תוך שימוש מושכל בואדיות תלולים, בהסתר צוקים ומערות וכיוב'). אכן, לא היה בכך כדי לשנות את התוצאה הסופית — המער.